

Jelentés

a Kovács Sámuel-féle pályázatra beérkezett művekről.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület titkári hivatala megbirálásra három pályaművet adott át. 1. *Drághy Éva esküje*, jeligéje: „Azokkal időzöm, a kik másszor voltak.“ 2. *Izra*, jeligéje: „Visszanéz a magyar“... 3. *Majlát István*, jeligéje: „Bolondság töletek fejenként magyarok, Török álnok hitit meg nem gondoljátok.“

Mind a három pályamű emelkedést mutat az eddigi pályázatok színvonalához viszonyítva s *formai tekintetben* mindenik megüti a mértéket. Annál inkább lehet sajnálni, hogy a tartalom mind háromnál messze elmarad a formai ügyességtől.

Az első számú pályamű írója is elég jól versel, a választott nehéz versformát egész könnyűséggel kezeli, de tárgya semmi egyéb, mint Arany János Éjféli párbajának és Tetemre hívásának fiatalos összetoldozása. Balladának nevezi szerző a művet, de ezt leginkább a benne kétségtelenül meglevő homályossággal akarja igazolni; más egyéb igazi balladai sajátság alig van benne.

A második számú pályaművet szerzője mondának minősíti s a végén sejtethető is, hogy valamely egyébkép ismeretlen népi mondán alapul a meséje. Ez a mese annyira egyszerű, hogy semmi különösebb művészi érdeklődést nem kelt. Zalán elutása után ott maradt Izra s a pázsiton alvás közben rábukkan a magyar Tarczal, a kit elbűvöl szépségével s rövidesen férj és feleség lesz belőlük. Közben van a szerzőnek egy pár melegebb, színesebb kifejezése; az egész együtt azonban annyira naiv és igénytelen, hogy a jutalmazásnál számításba nem jöhet.

A harmadik számú pályamű szerzője, a mint már a cím is jelzi, Tinódi ismert krónikás verséből merítette tárgyát. Legelsőbb feltűnik, hogy a tárgy alakításában és a tartalom megszerkesztésében csak éppen egy fokkal szerencsésebb Tinódinál. Még jó, hogy Prini Péter esetétől eltekintett s csupán a Török Bálint és Majlát István történetét igyekezett egy egészbe fűzni, mert bizony ez is csak inkább külsőleg sikerült. Véleményünk szerint okosabb dolog lett volna megelégedni egyedül a Majlát István esetével. Ekkor elmaradhatott volna a költemény egész első része s jobban ki lehetett volna színezni és szebben ki lehetett volna aknázni a három oláh bojárral üzött tréfát, mely ennek az eseménynek természetadta középpontja s mint ilyen, nem csak szerkezeti, de költői szempontból is leginkább megérdemli érdeklődésünket.

A szerkezete tehát ennek a műnek sem tökéletes. Azonban elejétől végig érzik rajta, hogy költői lélek munkája. Nyelvezete meglepően magyaros és tömör, nemcsak megüti az irodalmi értéket, hanem annál több,

költői. Érdekes a versformája is. Páros rímű négy soros szakaszokban van írva, a sorok ilyen beosztásával:

$$\begin{array}{c} 4+2 \parallel 4+2 \\ 4+4+4+2 \\ 4+2 \parallel 4+2 \\ 4+4+4+2 \end{array}$$

A soroknak ilyen vegyítése szokatlan, de nem érdektelen. Az is fel-tűnő, hogy a rímelő sorok különböző szótag-számuak. Ez a versforma első hallásra szokatlan, de esztetikailag elfogadható, s ha benne a szerző a régi tárgyhoz régi versformát keresett és úgy állította össze ezt, próbál-kozását a legnagyobb mértékben dicsérhetjük.

Mindent összevéve, bár ennek a műnek sem tökéletes a szerkezete, mégis, mivel kétségtelenül költői lélek munkája a jutalomra érdemesnek ítéljük.

Biztatni akarjuk a jutalommal, hogy szép nyelvbeli készségét és verselési ügyességét ezentúl a tárgyválasztás és alakítás öntudatosabb művé-szetével párosítsa.

Kolozsvár, 1911 június 14.

Seprődi János
Kovács Dezső
Pálfi Márton

E jelentés alapján az E. M. E. választmánya 1911 június hó 14-én tartott ülésében a Kovács Sámuel-pályadíjat a „Bolondság töletek“ stb. jeligés pályaműnek ítélte. A jeligés levél felbontatván, abból *Trencsény* Károly, zombori felső kereskedelmi iskolai tanár neve tűnt ki.

Majlát István.

Jelige:

Bolondság töletek fejenkint magyarok
Török álnok hitit meg nem gondoltjátok.

Tinódi.

I.

Dörögnek az ágyuk Fogaras vár alatt,
Török Bálint immel-ámmal löveti a falat.
Töretné-rontaná, de ha nem akarja:
Jó barátját, fegyvertársát sujtsa le a karja?

Odafönn a várban kaczag is ám rajta
A pártütő Majlát István, az erdélyi vajda;
János király ellen bűnös gerjedelme,
Vágya úzi, hogy ő legyen Erdély fejedelme.

Szegény János király, hogy ezt is megérte!
„Eredj fiam, Török Bálint, menj, fenyítsd meg érte!”
S ez a háborusdi tart már napok óta;
S odafönn áll nagy vigalom, heje-huja, nóta.

Ha mikor a várba téved egy-egy bomba,
Vig cselédek, asszonynépek lefülelik nyomba,
S le — visszahajítják azon melegében,
Jól mulatva, hõg az ott lenn pukkan el mérgében.

Elégli a tréfát végre Török Bálint,
Egyet gondol kapja magát s Majláthoz beállít;
Lakománál éri fönn a leventéket,
„Hozott Isten, Török Bálint, — váratlan vendéget!”

„Ne láss bennem Majlát kortyondi vendéget!
Nem jöttem én ide hozzád mulatozás végett;
Királyom nevében hódolatod várom;
Máskép kövön kő nem marad ezen a rosz váron.“

„Királyod nevében? S te mondd ezt? nékem?
Hej, de máskép szólt a nőtád nem is olyan régen!
A jó öreg Jankón, hogy kacagtál szintén!
Miért különb egy Zápolya, mint te? avagy mint én?”

„Eh nem az a kérdés! Keresztapád néked;
Jóvoltából üled most is a vajdai széket;
Pártos nyakasságod törje meg a hálá,
S mint Balassa, czinkostársad, kegyelmet nyersz nála.

Ferdinándtól én is Zápolyához tértem,
Am ne hidd, hogy alázattal hajolt meg a térdem;
De, mert általláttam: kit kétfelől marnak
Miért legyen ellensége magyar a magyarnak?”

„De frigyesem nékem a török, a német;
Hisz arannyal mért hizlalnám szolgálja szerencsém?
Erdély trónja vár rám. Nem sok idő multán
Szavamra hajt vagy Ferdinánd, vagy Szolimán szultán.“

„Régi fegyvertársam, ne higyj a németnek,
Se töröknek ebhitűnek, bármint hitegetnek!
Álnok mind a kettő a legkissebb izig,
Addig magyar csak a magyar, míg magában bizik!”

— Érkezik ezenben Szolimán levele,
Míg olvassa Majlát vajda, csak elsápad bele:
„Él-e János király? Uratok, ha még él!
Én ellenem lázad, a ki kezéhez nem békél!”

„György barát, átkozott! — sziszegi a vajda —
A te gonosz praktikád ez . . . De ne örvendj rajta!
Beste csontfülűje . . . Megfizetek érte!
Élni él még Zápolyátok . . . de nincs örök élte.“

S földerül az arcza . . . Bálint jó barátom!
Szóból ért a magyar ember, igazad van látom.
Hitemre fogadom, szentül meg is tartom:
János király — uram ellen nem vonom ki kardom!”

Dörögnek az ágyúk Fogaras várában.
 Most van még csak nagy vigalom, istenigazában;
 Majlát István kezdi, száz is dörögi rája:
 „Éljen, éljen János király, magyarok királya!”

II.

Meghalt János király . . . támad a hir, terjed . . .
 Alig hallja, Majlát vajda új reményre gerjed;
 Futtatja követét, Szolimánnak írja:
 Kincses Erdélyt könnyű szerrel török kézre birja.

„Uratlan az ország. Hódol Ferdinándnak:
 Noha itten sok meghittem, más urat kívánnak . . .
 Húséges jobbágyod most ha lehetnék én,
 Meg is adnám dús adaját fejedelmi székén.

Csalfán — Izabella fiáról hirt vernek . . .
 Nem magja ez Zápolyának, fattyú-váltott gyermek;
 György barát koholta e dőre temondát.
 „Nem is nyughatsz, míg e kígyó fejét el nem rontád.”

Előbb ért Sztambulba keze a barátoknak;
 Majláth István, ten fejedre gyül majd a zsarátnak;
 Tépi a szakállát dühébe a szultán:
 „Iblisz szállott e czudarba? Azért bolondul tán?

Megyek föl Budára! Látom, föl kell mennem:
 Az a másik, Török Bálint szálla a szememben,
 Álmomban is kísért egy időtől fogva
 Hurezoltjátok ezt meg ide üstökénél fogva!”

Körültékint Majlát vára ablakából:
 Hosszú sorban az Olt partján tarka török tábor.
 Kétsége, reménye küzködik szívében . . .
 Kucsig Bali izenete szól pedig eképpen:

„Nagy Szolimán szultán fényes ábrázatja
 — Kinek nevét, dicséretét ég-föld hangoztatja —
 Feléd fordult vajda. Bő kegyelmét vedd el,
 Jöszte mára lakomára, várlak szeretettel.

Ugy is Majlát vajda rég hallom felőled:
 Hived-rabnód a szerencse, elszeretem tőled.
 Gyere, ha nem félted; érte vetekednem,
 Veled egy-két koczkát vetni nagy volna a kedvem!”

Mosolyog a vajda dőre Bali bégen:
 „Hozzad menni, koczkát vetni? Van eszembe nékem!
 Hatot-e vagy vakot . . . , melyiket kínálsz?
 Csalfa tündér a szerencse; ha csalfább e nálad?”]

Soh'se hitte a bég, ily, csuful megjárja . . .
 Péter vajda segít rajta Moldva hozspodárja.
 „Bizd csak reám meglásd: lecsalom ökelmét!
 Meghálálom nagy szultánom visszanyert kegyelmét.

Szófia beszédre az sohase hajt ám!
 Ismerem a testét-lelkét, hiszen az én fajtám;
 Velem együtt nehéz iskolában forgott . . .
 Hol nem fog a háló, nosza vedd elő a horgot.“

Három tevehajcsárt ott aranyos mezbe,
 Öltöztetnek dús kaftánba, patyolatos fezbe.
 Bégnek véli bárki bizvást, formájáru,
 Péter vajda Fogarasba Majláthoz így járul.

„Jöttem hozzád Majlát, vigyelek a béghez;
 Ha mit kezdteél, abban talán akarsz jutni véghez.
 Szándokát azonban, hogy rosszra ne véljed,
 Kezesekkel lám becsüli érdemes személyed.

Köntörfalaz a bég, s nem tudnád: miért ez?
 Szegődött bér — régi mondás — osztott koncz. Hisz értesz!
 Kettőn áll a vásár. Ha venni akarnál,
 Nyitva a bolt; gyere velem, ott lenn vár a kalmár.

Hiszen e tanácsot, nem tudom adnám-e?
 De nála van — magam láttam — császári athnéme;
 Kell-e Erdély trónja? . . . De megfizetsz érte . . .
 Ha tudná a ravasz oláh visszára mit érte!

Sok aranyom bánja, a vajdai széket
 Lám, így nyertem vissza én is. Mit az arany néked!
 Adja tudom, ontja kincses Erdély bőven
 Mít elvesztesz így a vámon, megnyered a réven.“

Elvakult merően a nagyravágyástól,
 Nem látta át: álszínével Péter mit palástól;
 Horgon akadt Majlát. Megy is már rohanna, —
 Meg nem tartja . . . sirathatja szép hitvese, Anna.

— Héttoronyba egy nap két új rabot hoznak:
 Török Bálint, Majlát István összetalálkoznak
 Török álnokságát sinyli mind a kettő;
 Szabadulás reményétől szívük még se meddő.

Áhitattal zendül ajkukon a zsoltár:
 Te vagy pajzsunk erős Isten, köszálunk, ki voltál,
 Mert: „Te benned biztunk eleitől fogva“ . . .
 — Holtig bizony ott sinylődött mind a kettő fogva.

(Zombor)

Trencsény Károly